

Den evige observatør

For billedkunstner **Barbora Kysilkova** er lerretet et vindu ut mot verden.

Tekst Lillian Reif Foto Torjus Berglid

NETESODDEN (KUNST): Billedkunstner Barbora Kysilkova, med kunstnernavnet Barbar, står i gresset utenfor atelieret sitt i en avskåret T-skjorte og med malingsflekker på buksa og røyker rullings. Rundt oss i gresset hopper hundrevis av bittesmå frosker som kommer inn fra en liten dam i skogen like ved. Det er den varmeste sommerdagen i 2014, og vi snakker om vinterlandskaper. Solen skinner og alt rundt oss sprenges nærmest av liv, mens vi snakker om grenselandet mellom søvn og død. Vi snakker om å måtte skape. At kunsten velger deg, og ikke omvendt. Og, helt uvitende om diskusjonen om figurativ kunst versus moderne kunst som har herjet dette ganske land i tyve år, sier hun plutselig:

– Jeg har brukt enormt mye tid på å tegne hender. Jeg tror det er en slags lakmustest. Kan du tegne en hånd, har du et godt ståsted som maler. Man må kunne tegne for å male.

Barbora er født og oppvokst i Praha, en by som først bar byrden av sovjetisk herredømme, og så – i ly av friheten – har måttet bære byrden av turistenes herredømme.

– Kunstscenen i Praha er utvilsomt preget av at landet har hatt kommunistisk styre. Det som var offisiell og vist kunst før 1989, var en del av den kommunistiske propagandaen. Men så snart muren falt, ble alt som luk-

tet av sosialrealisme forkastet, og kunstnerne ble opp-tatt av å skue mot Vesten og den såkalte frie kunsten.

Hun tar et drag av sigaretten. – Jeg er enig i at stoiske avbildninger av mennesker og maskiner er lite interessant som kunst, men det er jo ikke slik at Sovjetunionen oppfant det figurative maleriet. Ved å forkaste de lange og gode tradisjonene vi hadde med det figurative maleriet i Tsjekia fordi det hadde blitt misbrukt av kommunismen, kastet vi babyen ut med badevannet. Det finnes nesten ingen igjen til å lære bort denne tradisjonen lenger.

Barbora kom til Norge for et halvt år siden for å være sammen med sin norske kjæreste, forfatteren Øystein Stene. Hun snakker entusiastisk om det hun opplever som den vibrerende kunstscenen i Oslo. Og om sitt møte med den norske vinteren:

– Jeg hadde jo hørt om mørket her i nord, men da jeg flyttet til Norge i februar, fikk jeg nesten sjokk. Det var jo mørkt hele tiden.

– Synes du det var vanskelig?

Hun stirrer inn mot skogen.

– Nei, tvert om. Det ga meg ro til å arbeide. Jeg må arbeide hver dag, ellers får jeg en slags ... (hun vrir på håndleddet og beveger fingrene) ... en slags kløe i hendene. En rastløshet som ikke avtar før jeg står foran lerretet.

Trangen til å skape kom tidlig.

– Som de fleste barn tegnet jeg masse. Men jeg fortsatte →

1

bare. Da jeg var 13–14 år, gikk jeg på tegnekurs. Og på videregående visste jeg at det var maler jeg måtte bli. Hver dag tegnet jeg, og først da jeg hadde gjort det i to år, følte jeg meg klar til å begynne med maleri. Men i stedet for å begynne på kunstakademiet i Praha begynte jeg som malerassistent i Berlin. Der ble jeg i sju år og lærte meg håndverket.

– Og da følte du deg utlært?

– Man blir aldri ferdig utlært. Det er ikke slik at man noen gang mestrer det å male. Tvert om, det er heller slik at det å male blir herre over deg. Jeg lærer noe nytt hele tiden, og jeg synes en ydmykhet overfor faget burde være et av de viktigste arbeidsredskapene til en maler. Og tålmodighet. Men jeg følte meg sikker nok til å begynne å male for meg selv.

Vi beveger oss inn i atelieret. Store lerreter står langs veggene. Fellen mange figurative malere går i, er å bli så imponert av de gamle mesterne at de ikke finner sin egen stil. Men Barbora har klart å finne et uttrykk som virker mørkere, dypere, mer unikt enn mange av hennes samtidige figurative malere. Samtidig gir hun de gamle mesterne den honnør de fortjener. Dramatikken lurer under overflaten i hvert bilde, som om de hvisker at man ikke skal la seg lure av de sirlige penselstrøkene og den glansede overflaten.

– Jeg foretrekker å plassere bare én karakter i komposisjonen. Jeg ønsker å skape en form for intimitet mellom bildet og betrakteren, at det skal oppstå en dialog mellom den som ser og det som blir sett på. Jeg ønsker ikke at bildet skal ha et autoritært grep over betrakteren, men vise seg i all sin åpenhet og sårbarhet. Jeg ønsker at maleriet skal møte og kommunisere med tilskueren.

– Hvordan velger du motivene dine?

– Det er ofte de som velger meg. Det kan være et glimt av noe som fester seg. En scene fra en film. Våt asfalt etter regn, en død fugl i gresset. Et fotografi. Slik mennesker ser ut når de tror ingen betrakter dem, hvordan de plasserer hendene sine da. Jeg liker også å uttrykke stillhet i bildene mine. Jeg liker mye av renessansens stillstand, ikke slik som i barokken hvor male-riene så ofte skulle vise bevegelse og voldsomme gester. Og så er jeg fascinert av det dramatiske øyeblikket: En frossen bevegelse som forteller en historie.

– Hva slags historie da?

– For meg oppstår historien i dialogen mellom betrakteren og maleriet. Jeg tror at jo mindre jeg viser, desto mer ser du, og denne medskapingen hos tilskueren er viktig for meg. Men mine egne referanser og tanker vil jo helt klart skinne igjennom. Jeg er for eksempel veldig opptatt av tilstanden mellom søvn og våkenhet, eller grensen mellom død og liv, mellom hat og kjærlighet. Slike ting opptar meg.

– Er det et menneskelig mørke du formidler?

– Jeg maler med olje og ofte med mørke farger, og motivene kan oppfattes som dramatiske. Men jeg tror at i alt dette mørket finnes det håp, varme og liv. Selv i det mest håpløse øyeblikk eksisterer det en kime av noe annet. Det er denne kimen jeg ønsker å uttrykke. En slags trøst, kanskje.

Klokken er langt over middagstid, Barbora tar følge ned til Nesoddbåten, men hun skal tilbake til atelieret og male til langt på natt.

Hun smiler: – For en smertefull lykke å være slave av kunsten. ☹

1 CHLOE AND EMMA, 2013, olje på lerret, 150 x 230 cm. Foto: N'ama Landau.

2 OPHELIA, 2014, olje på lerret, 85 x 120 cm. Foto: Barbar.

3 PIETA, 2011, olje på lerret, 171 x 240 cm. Foto: Jens Kunath.

2

3